

Zhotovitel:

Peter Nožina

Nahoruby 46, 257 56 Křečovice

IČO: 701 380 61

DIČ: CZ8301297125

Mobil: + 420 723 482 797

Email: peter.nozina@centrum.cz

PETER NOŽINA
VARHANÁŘ - RESTAURÁTOR
Nahoruby 46, 257 56 Křečovice
IČO: 70138061

Restaurátorský záměr varhanního nástroje

v kostele sv. Petra a Pavla v Pohoří

Vyhotovili: Peter Nožina – varhanář

Dne 5. 9. 2024 v Nahorubech

1. Lokalizace varhan

Varhanní nástroj se nachází v kostele sv. Petra a Pavla v obci Mišovice, místní část Pohoří, okres Písek, Jihočeský kraj.

Kostel sv. Petra a Pavla je zapsán jako kulturní nemovitá památka v rejstříku ÚSKP pod rejstříkovým číslem 31543/3-2685.

Vlastník nástroje:

Obec Mišovice
Mišovice
398 04 Čimelice

2. Údaje o varhanách a jejich historie

Původně stával v kostele varhanní nástroj z roku 1906 od Josefa Vanického, varhanáře z Třebechovic pod Orebem. Varhany měli 9 rejstříků a pneumatickou trakturu, jak uvádí Itinerariu Organale Bohemo Topographicum Bohumíra Cyrila Petra na s. 736.

Varhany byly hned po jejich postavení několikrát opravovány, prvně hned v roce 1907, dále v roce 1908 a v roce 1912, což muže svědčit od značné nespolehlivosti nástroje.

V roce 1968 varhany přestavěl Miroslav Heger starší do současné podoby. Dle prohlídky varhan, byla nejdříve přestavěna kruchta, kde ve střední spodní části byla za pomoci sloupů a ocelových konstrukčních prvků vybudována nosná konzole, na které byly varhany vystrčeny před kruchtu cca 40 cm pod úroveň podlahy kruchty. Tam byla umístěna vzdušnice manuálu, vedle ní na konzoly pod podlahou kruchty pak umístěn rozměrný plovákový měch. Na kruchtě u hrany zábradlí pak stojí hrací stůl zřejmě z původního stroje, přepracován na mechaniku, za ním hřídelnice propojující manuálovou vzdušnici. Pro spodní římsu byly použité části původní skříně, zřejmě i s původními festony, zdobící původní skříň nejspíše až v koruně. Píšťalový fond je bez jakékoli skříně volně vystaven do prostoru kostela. Z původní skříně byl pak zřejmě vyroben pedál varhan, dělený diatonicky na C a Cis stranu. Ventilátor je kovářský, umístěn na půdě.

Současná dispozice (dle štítku na manubriích)

-původní dle katastru varhan

Manuál [chromatická, 54 tónů, C – f₃]

Principal	8'
Bourdon	8'
Salicional	8'
Octave	4'
Flétna	4'
Mixtur	2 2/3'
Mixtur	1 1/3'

Pedál [chromatická, 27 tónů, C – d₁]

Subbass	16'
Octavbass	8'

Pedalcoppel, Octavcoppel, Forte, Mezzoforte, Piano

3. Rešerše literatury a pramenů

Itinerariu Organale Bohemo Topographicum Bohumíra Cyrila Petra na s. 736

Informace od diecézního organologa

Národní archiv Praha, fond Katastr varhan, kart. 614

Průzkum na místě v kostele.

4. Základní popis varhan

Varhany v současném provedení jsou jakýmsi konglomerátem dílců z původních (zřejmě nespolehlivých) varhan Vanického a dílců dodaných Hegerem při jeho přestavbě v roce 1968. Celá přestavba byla pojata velmi necitlivě, nelogicky, pro další spolehlivost nástroje a jeho servis naprosto absurdně řešena. Z estetického hlediska byla celá přestavba pojata navíc velmi nevkusně. Nástroj ztratil velkou část své hodnoty, zcela zanikla manuálová skříň (bez dokumentace). U dílců použitých při přestavbě mám i pochybnost, které části jsou z původního Vanického nástroje a které díly dodal Heger například z některých vyřazených varhan, o jejichž původu ovšem nejsou žádné doklady.

Dále je vidět, že současně probíhaly úpravy kůru - nové zábradlí, asi i nosné kovové sloupky kruchty. Dle pamětníka byly varhany v jednotné skříni, která stála uprostřed kruchty, hrací stůl by zabudován do postamentu varhan tak, že varhaník seděl zády k oltáři. Skříň zabírala celé západní okno a mezi zadní stranou varhan a oknem nad vstupem do kostela zbylo ještě trochu místa, kudy se dalo za varhany projít.

Spodní římsa manuálu nese ve vlysu zlacený pás festonů, který je dosti blízký společně s dalšími prvky pedálových polí s Vanického nástroji v Šachově, Jeníkovcích a Lhotě pod Libčany (vlysy středové korunní římsy - viz foto v knize V. Uhlíře Varhany královéhradecké diecéze) z přibližně stejné doby; zlomený křížek také byl jistě někde ve vrcholu středu prospektu.

Z průběhu píšťalových řad je patrné, že píšťaly se délkově do středu prodlužovaly, což ale neodpovídá zaslepeným prospektovým polím neorenesančním skříní kryjících pedál. Musela tedy být pro manuál samostatná skříň, možná jen se širokým středovým polem a případně pár píšťalami po stranách. Dalším hypotézou může být pneumaticky ovládaná vzdušnička prospektu, kde by bylo řazení nezávislé na výstavbovém systému, jak například stavěl Heinrich Schiffner již v té době.

Pedál varhan dle vzdušnic, které se zdají být původní, který je dnes dělen diatonicky, musel stát někde v bocích skříně a mezi nimi manuál. V současné chvíli jsou pedálové píšťaly obedněny částmi původní skříně Vanického (kde lze s jistotou určit autorství, dle použitých zdobných prvků skříně).

Varhany jsou v současné chvíli nefunkční, ventilátor umístěn na půdě nejde spustit, navíc je v dřevní hmotě varhan značná aktivita červotoče.

5. Výsledky vstupního průzkumu

Varhanní skříň

Z původní skříň se dochovali části dnes zakrývající pedál varhan, kde jsou patrná prospektová pole varhan, dále pak korunní římsy těchto prospektových polí, které jsou nyní u paty vzdušnic na konstrukci před kruchtou, a dále pak hrací stůl varhan (jeho korpus). Předpokládám, že původní varhanní skříň byla postavena na půdorysu obdélníku, krajní prospektová pole s půlkruhovým obloukem zakončená po stranách sloupy s antickými hlavicemi, a uprostřed mezi krajními poli nižší mezitravé s půlkruhovým obloukem, v korunní části s řezbou a křížkem. Dále pak hrací stůl varhan stával nejspíše před skříní varhan a varhaník hrál zády do kostela. Truhlářská podstata varhanní skříně je vyrobena z měkkého dřeva, zanesena je prachem a nečistotami, stejně tak i polychromie skříně. Dřevěné materiály jsou napadeny dřevokazným hmyzem.

Polychromie varhan byla při přestavbě změněna, dnešní šmoulově modrá s bílou (slonová kost) nebyla původním provedením autora, a byla vytvořena po přestavbě varhan ke sjednocení přepracovaných částí varhan.

Řezby varhan – festony, hlavice sloupů, řezba a křížek, jsou zlacené kombinovaně zlatem a metálem, řezby jsou napadeny dřevokazným hmyzem.

Polychromie

Původní polychromie skříně se skrývá pod novodobějším nátěrem zřejmě z roku 1968, provedenou varhanářem Hegerem, nebo osobou s ním spolupracující. Byla provedena po přestavbě, aby nebylo patrné vidět dílce, které byly do skříně dosazeny dodatečně. Barevnost provedení je však velmi nevkusná.

Původní barevnost bude zjištěna po započetí prací sondážemi a konzultována s pracovníky památkové péče.

Zlacení (štafírování) řezeb je provedeno kombinovanou technikou zlacení. Zlacení plátkovým zlatem na poliment v kombinaci se zlacením metálem na mixtion. Zlacení na poliment v lesku bylo provedeno na zvýrazňujících prvcích řezeb. Přesné rozložení poměru zlacení se ukáže až po podrobnějším průzkumu. Zlacení řezeb vyhlíží celkem soudržně, s lokálními defekty Zlacení je dobové současné s původní polychromií skříně.

Hrací stůl

Korpus hracího stolu je vyroben z měkkého dřeva, včetně výplní. Materiál je zanesen prachem a napaden červotočem. Manuálová klaviatura je v provedení klavírní barevnosti, tj. celotónové klávesy potaženy bílými potahy, momentálně celuloidem. Půltónové náklížky v černém provedení z ebenového dřeva. Rozsah klaviatury je 54 tónů v chromatickém řazení. Rám a korpusy kláves (tasty) jsou zaneseny prachem a napadeny červotočem. Tasty mají již vychozené boční vůle a plstěné dorazy jsou již vychozené.

Pedálová klaviatura je zanesena prachem a napadena červotočem, natřena hnědou barvou. Její rozsah je 27 tónů, klávesy řazené chromaticky.

Silně napadeny červotočem jsou především bočnice klaviatury a čelní lišta, notový pultík, který se již rozpadl.

Rejstříková táhla a porcelánové štíty mohou být původním provedením autora. Chybí štítek Principálu 8.

Hrací stůl obsahuje i oktávovou spojku a spojku pedálu, obě řešeny mechanicky v hracím stole. Zda se jedná o původní řešení, nelze s jistotou říci.

Vzdušnice

Vzdušnice manuálu může být původní, jedná se o mechanickou vzdušnici s rejstříkovými kancelami (tzv. kuželku), ovládanou skrze hřídelnici mechanicky. Zda a jak byla vzdušnice přepracována, není zatím zřejmé, jak ovšem katastr uvádí, mělo by se jednat o pneumatické varhany, ovšem takové ovládání ve varhanách není. Proto po demontáži varhan musí ještě dojít k restaurátorskému průzkumu, který snad přinese nová zjištění.

Vzdušnice manuálu je vyrobena z měkkého dřeva, včetně píšťalnic, stoliček a stojánků. Veškerá dřevní hmota je napadena aktivním červotočem a zanesena prachem. Stav vnitřních částí a materiálů nelze bez úplné demontáže určit, dá se ovšem předpokládat, že materiály z kůže budou již zteřelé, mosazné části méně či více korodované.

U pedálové vzdušnice mohou být původními vzdušnicemi Vanického, vzhledem k diatonickému upořádání na C a Cis stranu je ovšem otázkou kde stávali v jednotné skříni varhan (po bocích skříně?). Stav je podobný jako u manuálové vzdušnice, co se týče červotoče a materiálů.

Vzduchové hospodářství

Vzduchové hospodářství tvoří rozměrný plovákový měch, který je umístěn pod podlahou kruchty na konstrukci za manuálem varhan, dále propojující vzduchovody mezi vzdušnicemi a měchem a dále přívodní vzduchovod z půdy kostela, kde stojí nefunkční kovářský ventilátor.

Dřevní hmota měchu a vzduchovodu je napadena aktivním červotočem, části zaneseny prachem. Okožení je měchu zteřelé.

Traktura

Tónovou i rejstříkovou trakturu tvoří soustava táhel, úhelníkové trámce a hřídelnice za zády hracího stolu. Dílce ze dřeva jsou napadeny červotočem, veškeré části jsou zaneseny prachem. Mosazné materiály korodované.

Píšťalový fond varhan

Varhany obsahují píšťalový fond z cíno-olověného plechu, ze zinku a ze dřeva.

Kovové píšťaly z kvalitní cínové směsi, jsou laděné ladicími štučky, stejně tak jsou laděny píšťaly zinkové. Za zády hracího stolu jsou zavěšeny původní prospektové píšťaly, celkem cca 16-17 píšťal, vyrobené ze zinku a lakované stříbřenkou (G – h). Píšťaly jsou zaneseny prachem, některé jsou deformované v nohách, v tělech i ústech,

kusově mají některé i stržené či ulomené ladičky. Při demontáži je nutné provést pečlivé setřídění píšťal, určit ty, které byly v průběhu oprav zaměněny za původní píšťaly. Je možné, že u některých píšťal došlo i k zásahům do intonace zvýšením výřezu nad průlinkou a přidány byly i druhotně vpichy na jádrech. Dřevěné píšťaly, vyrobené převážně z měkkého dřeva, jsou zaneseny prachem. Dřevěný materiál je napaden červotočem, některé píšťaly výrazně.

Intonace a ladění

V současné době nelze s jistotou říci, jaká byla původní zvuková podoba nástroje pro jeho dysfunkčnost.

6. Zhodnocení a doporučení

Varhany jsou součástí kulturní památky, i přes jejich neutěšený stav a značné přepracování v roce 1968, proto je bude nutné při restaurování obnovit do co nejautentičtější podoby z doby jejich postavení. Jako předloha pro rekonstrukci skříňe i stroje budou sloužit referenční nástroje výše zmiňované a další, které rukopis autora charakterizují.

Pro restaurování proto doporučuji použít v co největší míře stávající komponenty s odkazem na autenticitu, a v ostatních případech nástroj rekonstruovat za použití stylových replik s odkazem na tvarosloví autora varhan.

Dále doporučuji po odstranění a deponaci varhan nechat stavebně opravit kruchtu do původního stavu, tzn. odstranit ocelové konzole a sloupy pod kruchtou, zcelit a omítnout spodní část kruchtly nad vchodem a nakonec opravit či vyrobit nové zábradlí kruchtly.

7. Návrh - koncepce restaurování

1. Demontáž a transport, restaurátorský průzkum:

Nejdříve bude postupně vyjmut celý píšťalový fond, zhruba oprášen, setříděn a zdokumentován přímo na kruchtě, a zabalen do transportních beden.

Odpojena bude rejstříková i tónová traktura varhan, jednotlivé sady abstraktů označeny a připraveny k transportu.

Připraven bude k transportu hrací stůl varhan.

Vyjmuty budou z varhan vzdušnice, včetně píšťalnic a připraveny k transportu.

Demontována bude i skříň varhan a transportována.

Vyjmut bude plovákový měch a připraveny k transportu.

V průběhu rozebírky bude prováděn restaurátorský průzkum a na základě průzkumu bude vytvořen zpřesňující restaurátorský záměr, na základě kterého bude požádáno o nové závazné stanovisko.

II. Rekonstrukce jednotlivých částí:

Po rozebrání nástroje bude provedena podrobná inventarizace částí varhan, zejména píšťalového fondu a podrobný restaurátorský průzkum včetně případného srovnávacího průzkumu s ostatními nástroji Vanického. Bude provedena zároveň vstupní fotografická fotodokumentace základních částí varhan.

Níže popsané práce jsou v tuto chvíli předpokládány, zjištěné na základě obhlídky současného stavu bez rozebírky varhan, proto budou tyto práce ještě zpřesněny po rozebírce a na základě zpřesňujícího restaurátorského záměru.

Čištění

Všechny díly varhan budou očištěny nejprve mechanicky, vysavačem, popřípadě tlakovým vzduchem. Dále budou dle potřeby a nutnosti omyty vodou s přídavkem mazlavého mýdla a/nebo suchou parou. Vyčištěny budou všechny díly stroje (např. abstrakty, dřevěné a kovové úhelníky, kameny) včetně konstrukcí a vnitřních podlah a nepolychromovaných částí varhanní skříně. V případě nápisů, autorských vlepených štítků aj. bude dbáno na jejich zachování a nepoškození.

Konzervace a petrifikace

Všechny dřevěné části nástroje budou opakovaně konzervovány proti červotoči nástřikem Lignofixu Varhany II. V případě potřeby a nutnosti budou červotočem poničené díly petrifikovány v lázni Solakrylu BMX s technologickými úkony a lhůtami potřebnými pro optimální zpevnění dřeva a odpaření rozpouštědla. V případě nutnosti budou zpevněny směsí vosků a pryskyřic.

Díly ze železných materiálů budou po jemném mechanickém očištění konzervovány zinkochromátováním či tanátováním.

Varhanní skříň a vnitřní konstrukce - truhlářská podstata

Všechny díly skříně budou z vnitřní strany očištěny mechanicky, tlakovým vzduchem a omyty vodou s přídavkem mýdla a suchou parou. Dřevěné části budou konzervovány opakovaným nátěrem.

Budou prohlédnuty všechny spoje, uvolněné znovu sklíženy, truhlářsky budou opraveny veškeré výplně, zajistí se volné nasazování a vysazování výplní. Konzervovány budou i veškeré konstrukce uvnitř varhan včetně případně nově zhotovených. Vnitřní konstrukce budou náležitě opraveny, uvolněné spoje budou rozebrány a znovu sklíženy.

Dopracována bude chybějící část skříně varhan dle tvarosloví autora a analogie výstavby a srovnáním s referenčními nástroji. Nové části preventivně konzervovány proti dřevokaznému hmyzu.

Píšťalová skříň

Kostra píšťalové skříně

- ◆ Kostra píšťalové skříně bude očištěna z vnitřní strany.
- ◆ Drobné oděrky budou truhlářsky vyspraveny, praskliny klíženy a vyplněny tmely.
- ◆ Tyto práce zohledněny již v restaurování varhanního stroje.

Zdobné prvky píšťalové skříně

- ◆ Řezby budou sejmuty.

Polychromie

- ◆ Nejdříve bude sesnímán nepůvodní nátěr polychromie skříně, před sesnímáním budou provedeny zkoušky snímání na malých vzorcích, a upřesněna metoda snímání (mechanická či chemická). Sesnímání bude provedeno na původní (nejspíše monochromní) nátěr varhanní skříně.
- ◆ Původní polychromie bude retušována a doplněna na chybějících místech, sjednocen do celistvých ploch, nejprve však proběhne průzkum původního složení bázi barev.
- ◆ Na částech skříně, které budou doplněny (truhlářská podstata), bude nejdříve materiál jemně přebroušen, dále penetrován kličovým či šelakovým nátěrem, znovu přebroušen a až pak aplikována polychromie v příslušných vrstvách.
- ◆ Na sjednocenou polychromii bude aplikován finální lak dle komisionálního jednání.
- ◆ Nově vyrobené části skříně varhan budou polychromována stejným způsobem jako povodní skříň varhan.

Zlacení řezeb a partií skříně a výplní

- ◆ Před započatím obnovy zlacení řezeb bude nutné řezby důsledně konzervovat proti červotoči, případně petrifikovat, sklížit a doplnit chybějící části řezeb dořezbami.
- ◆ Původní zlacení metálem bude očištěno.
- ◆ V případě potřeby bude po očištění odstraněno degradované zlacení a vytvořeno nové zlacení metálem na mixtion, finálně přetřeno šelakem.
- ◆ Zlacení na poliment bude čištěno chlebem a přešetřeno.
- ◆ V případě potřeby bude po očištění odstraněno degradované zlacení, mechanicky, na původní křídový, případně dřevěný podklad.
- ◆ Následně bude vytvořena nová podkladová vrstva křídý, která bude dorovnána, do stejné roviny jako původní zlacení.
- ◆ Poté bude křídová vrstva nalešována a pokryta polimentem.
- ◆ Rekonstruované části budou pozlaceny.
- ◆ Po pozlacení budou tyto části retušovány a patinovány k původním ponechaným částem.
- ◆ Zlacení bude na závěr doleštěno achátem.

Dispozice

Bude ponechána současná dispozice, která odpovídá dispozici původní.

Současná dispozice (dle štítku na manubriích)

-původní dle katastru varhan

Od prospektu k pedálu

Manuál [chromatická, 54 tónů, C – f₃]

Principal		8'
Bourdon		8'
Flétna		4'
Salicional		8'
Octave		4'
Mixtur	2x	2 2/3'
Mixtur	2x	1 1/3'

Pedál [chromatická, 27 tónů, C – d₁]

Subbass	16'
Octavbass	8'

Pedalcoppel, Octavcoppel, Forte, Mezzoforte, Piano

Hrací stůl

Korpus hracího stolu i celý vnitřek bude řádně vyčištěn, konzervován a truhlářsky opraven. Bude zajištěn řádný tah všech vrutů.

Manuálové klaviatury

Manuálová klaviatura bude restaurována. Rám klaviatury, bočnice a těla kláves budou řádně očištěna, veškerá poškození budou opravena, vyměněny budou všechny kůže a dorazové horní i dolní plstě ve stejném barevném odstínu jako jsou dnes, vymezeny budou vůle kláves na kotvicích a vodících kolících. Vodící kolíky budou očištěny a konzervovány, jen v případě špatného stavu budou nahrazeny kopiemi. Budou vyměněny celotónové potahy za kopie dle původního provedení Vanického (srovnáním s dochovanými klaviaturami obdobných nástrojů).

Regulační matky budou prověřeny, uvolněné nahrazeny kopiemi, u zatuhlých bude zajištěn přiměřeně volný chod.

Dráty budou zbaveny oxidačních produktů a konzervovány.

Bočnice a čelní lišta bude prověřena co do napadení červotočem, pokud by nepomohla petrifikace, přikláním se k výrobě kopií včetně povrchové úpravy v původním provedení.

Pedálová klaviatura

Při restaurování kromě nutných oprav budou obnoveny ošlapané náklížky seříznutím a naklizením v původním tvaru a materiálu. Vymezeny budou boční vůle v čepech, nově opepy konce kláves, prověřena event. vyměněna železná pera apod.

Manuálová a pedálová spojka

Bude restaurován mechanismus manuálové a pedálové spojky, budou vymezeny veškeré vůle v osách, kování bude prověřeno a v případě nutnosti vyměněno za kopie. Prověřeny budou všechny matky, uvolněné nahrazeny kopiemi, u zatuhlých bude zajištěn přiměřeně volný chod.

Manubria

Manubria budou restaurována ve stávající podobě, pouze bude obnovena polychromie. Vyměněny budou plstě průchodů hracím stolem (stejný odstín). Porcelánové štítky budou opatrně vyčištěny. Dodán bude chybějící štítek rejstříku Principal 8.

Notový pult, lavice

Bude vyrobena kopie notového pultu, lavice bude řádně truhlářsky vyspravena. Obnovena bude polychromie vnitřku hracího stolu.

Traktura

-tónová i rejstříková traktura

Tónová traktura bude po rozebrání důkladně očištěna a konzervována.

Při obnově nástroje bude nejdříve nutné určit vizuální podobu nástroje, umístění hracího stolu, a na základě toho pak trakturu přepracovat do funkční spolehlivé podoby s ohledem na konstrukční řešení stavitele. Při restaurování bude použito v co největší míře nynějších součástí traktur (bude-li to možné). Tyto součásti bude nutné restaurovat. Restaurování bude provedeno s důrazem na sanaci dřevní hmoty proti červotoči, očištění všech částí, kontrolu a restaurování všech mosazných dílců.

Vzdušnice

Vzdušnice manuálu bude pro účelu nástroje použita a bude restaurována. Vzdušnice tak bude mechanicky očištěna, odstraněno bude nepůvodní tmelení, nátěry atd. a vzdušnice bude konzervována. Veškerá poškození budou truhlářsky vyspravena. Budou otevřeny rejstříkové kancely a rejstříkové kanály. Kancely a vrtání budou utěsněny opakovaným proléváním, praskliny v bocích a dnech kancel budou vyšpánovány dýhou nebo vyplněny naklíženou kůží. V případě masivního poškození červotočem budou patřičná místa v nezbytně nutném rozsahu odfrézována a doklášena dřevem. Drobná poškození a výletové otvory po červotoči budou zatmeleny horkou směsí pryskyřic a vosků.

Kuželky - placky budou očištěny, kůže z nich bude sejmuta a nahrazena kůží novou bezchromová činěnou, pro větší spolehlivost bude na kuželky vyrobeno vedení pomocí vidliček. Veškeré kování bude vyleštěno a konzervováno.

Vzdušnice budou přelepeny papírem, popř. kůží dle stylu Vanického.

Píšťalnice budou řádně očištěny, konzervovány a prověřeny rozvody co do těsnosti.

Zkontrolovány a srovnány budou spodní plochy píšťalnic. Pro prospektové rejstříky budou píšťalnice přepracovány tak, aby v prospektu varhan mohli stát znějící píšťaly.

Stoličky, věšáky prospektových a vnitřních píšťal budou očištěny, konzervovány a truhlářsky opraveny.

Pedálové vzdušnice budou prověřeny po demontáži, jejich restaurování bude analogické jako u manuálové vzdušnice.

Píšťalový fond

-obecně

Po inventarizaci píšťalového fondu a komisionálním jednání nad výsledky restaurátorského a srovnávacího průzkumu budou všechny píšťaly patřičně zrestaurovány.

Pokud bude nutné zhotovit kopie jednotlivých píšťal, budou zhotoveny z materiálu stejného složení jako u originálních píšťal daného rejstříku, řemeslné zpracování podle originálů, kopie píšťal nebudou patinovány a značeny budou soudobě k rozlišení od originálů v budoucnosti.

-kovové píšťaly

Kovové píšťaly budou očištěny stlačeným vzduchem, následně omyty vlažnou vodou s přídavkem mýdla.

Píšťaly budou vyrovnány na formách, revidovány budou veškeré spoje, zvláště pečlivě spoje nepůvodní. Vyletována budou poškozená ústí píšťal, trhlíny, praskliny ad. poškození, zejména ladiček. Poškozené ladičky s vytrhanými okraji budou zaletovány a vyříznuty budou ladičky nové. Zrestaurovány budou nepůvodní či poškozené otvory v nohách.

Nepůvodní intonační zásahy budou v rámci současných technologických možností odstraněny, zvážen bude přínos a případná rizika, zejména s aspektem na původní stav resp. riziko ještě většího nesetření původního nastavení parametrů průlinky, jádra a labíí. Snahou bude co nejméně invazivní přístup s pečlivým zvážením přínosů a rizik.

Podle průzkumu bude určeno, zda bude nutné vyrobit prospektové píšťaly rejstříku, nebo jsou v současném stroji obsaženy. Předpokládá se výroba cca 14 ks zinkových prospektových píšťal.

-dřevěné píšťaly

Dřevěné píšťaly budou řádně očištěny a konzervovány, truhlářsky budou opravena veškerá mechanická poškození. Červotočem poškozené budou petrifikovány v lázni Solakrylu, výletové otvory budou zatmeleny směsí vosků a pryskyřic. Nepůvodní vruty a hřeby budou odstraněny, veškeré spoje stěn píšťal budou klížené. Předkrývky budou připevňovány dle nálezového stavu a původního řešení Vanického. Zátky všech krytých píšťal budou napasovány a všechny budou nově okoženy, obnoveny budou všechny ladící šubry, ladící plechy budou srovnány, poškozené nahrazeny novými cínovými.

Vzduchová soustava

Vyroben bude nový menší zásobní plovákový měch, který svou velikostí kapacitně bude dostačovat a vejde se do postamentu varhan.

Vyroben bude regulační aparát. Zátěž na měchu vyrobena z pálených cihel a zabaleny v balicím papíře. Tlak vzduchu bude poznamenán tužkou na konstrukci měchu na viditelném místě s uvedením datace.

Dodán bude tichoběžný ventilátor firmy Könyvés, s krycí a tlumicí bednou. Součástí bude i zajištění patřičné elektroinstalace.

Intonace a ladění

Intonace bude prováděna velice opatrně se zřetelem na původní zvukovou podobu nástroje, a to pouze jako vyrovnávací, podle píšťal dobře zachovaných a nezměněných. Půjde pouze o odstranění defektů v nasazování a znění a vyrovnání síly v průběhu rejstříků.

Výška ladění bude nastavena na optimální hodnotu 440 Hz při 18°C. Teplotura bude rovnoměrná.

Ostatní práce

Bude prováděn podrobný průzkum a dokumentace včetně fotodokumentace před a v průběhu restaurátorských prací.

Budou zajištěny a zdokumentovány všechny nápisy, nalezené ve varhanách.

Veškeré vyřazené díly budou konzervovány, zdokumentovány, popsány a uloženy v depozitáři obce, pokud nebude rozhodnuto jinak.

Pokud budou dokončovací práce probíhat při teplotách pod 10°C, bude nástroj přeregulován a přeladěn v klimaticky vhodnějším období při teplotách nad 15°C.

Po kolaudaci obnoveného nástroje předložena restaurátorská zpráva s popisem všech úkonů, technologií a použitých materiálů, látek a prostředků, včetně fotodokumentace v termínu dle smlouvy o dílo, nejpozději do 3 měsíců ode dne kolaudace. Tato dokumentace bude vyhotovena 3x v tištěné podobě (text a základní fotodokumentace) a 3x na flashdisku nebo DVD – text a veškerá fotodokumentace.

III. Návrh materiálů a technologických postupů

Materiály

- ◆ Lignofix Varhany (III) modifikovaný
- ◆ Solakryl BT a BMX
- ◆ roztok zinkochromátovací a tanátovací
- ◆ včelí vosk, damara, karnaubský vosk, kalufuna
- ◆ voskové tmely, akrylátová pasta HB, speciální tmely na kov
- ◆ kostní kliš, kožní kliš, zaječí kliš
- ◆ disperzní a expanzní lepidla
- ◆ dřevo rozličných druhů
- ◆ kost hovězí
- ◆ kůže ovčí, jehněčí, kozlečí, kozina, jelenice, teletina bezchromová, Ventilleder střední a silná, Gasometerleder
- ◆ cín, olovo a materiály potřebné k cínařským opravám
- ◆ mosazný drát, železný drát, nerezový drát, vruty a nýty
- ◆ grafit, líh, terpentýn, ředidla, chelaton, destilovaná voda, tuš
- ◆ papíry různých druhů, ruční papír

Zakázané materiály

- ◆ Veškerá („kyselá“) lepidla uvolňující dlouhodobě acetáty

Technologické postupy

- ◆ čištění dřevěných dílů: všechny dřevěné díly varhan včetně vnitřních stěn varhanní skříně budou očištěny
- ◆ nejprve mechanicky a popřípadě tlakovým vzduchem. Dále budou všechny části čištěny suchou parou
- ◆ snímání nátěrů, přelepů, klihu ad. z dřevěných dílů – suchá pára
- ◆ čištění kovů (mimo píšťal) – šetrné mechanické očištění, USG čištění ve vhodném roztoku, opláchnutí
- ◆ v destilované vodě
- ◆ petrifikace dřeva (pokud bude nutná): lázeň v Solakrylu, směs pryskyřic a vosků
- ◆ konzervace dřeva: opakovaný nástřik a nátěr
- ◆ konzervace kovů: opakované omytí, šetrné mechanické očištění a odstranění korozních produktů, následná
- ◆ pasivace tanátováním či zinkochromatováním, uzavření mikrokrytalickým voskem
- ◆ čištění píšťal: omytí vodou s přísávkem mýdla
- ◆ tmelení: směs vosků, akrylátové tmely, epoxidové tmely
- ◆ lepení: teplý klíž kožní, králičí, disperzní a kontaktní lepidla dle obvyklých postupů

Zakázané technologické postupy

- ◆ použití chromem činěné kůže na místa ve styku s mosazí a píšťalami
- ◆ osazení vrutů a kovových dílů do nevypálených dubových vrtání
- ◆ zákaz přebroušování ploch vzdušnice kalibrační bruskou
- ◆ zákaz lepení čehokoliv silikonem a aplikace silikonu do noh

8. Cena restaurátorských prací

9. Fotodokumentace současného stavu

